

İNSONI HƏXON BARƏDƏ UMUMİYƏ BƏYONNOMƏ

Tərcuməkə: Allahverdi BAYRAMI,

Redaktəkə: Ataxan ƏBİLOV

09.12.11

Preambula

Bə insoni avlodon həmməy xasbiə ləyoğətə fikfamon iyən çəvon bərobərbə, yəndiku conibə həxon zinə - ozodəti, ədoləti iyən sulhbeyəti əsosiə şərtbə bə nəzə seədə;

Bə insoni həxon beitonəti iyən nifrət kardeəti bəşəriyyəti bə dəhşətvardə barbarizmi səbəb be, həmçinin bə sıxankarde, etiqadbaste ozodəti malikbiə, tarsiku, ehtijociku ozodbə dınyo ofəyemonəti çı bəşəriyyəti ən ali piyəybe bə nəzə seədə;

İnsoni bə zılni-istibdodi vəynə bənə oxonə vasitə bə ğıyom eşte məcbur nıbe təmin kayro insoni həxon de ğanuni hukuməti dasti mıdafiə karde zəruribə bə nəzə seədə;

Xəlğon arədə mehribanə munasibəton oko dastək doy vacibəti bə nəzə seədə;

İbiə Milləton xalqon İbiə Milləton Təşkilati (İMT) Nizomnomədə bə əsosiə insoni həxon, bə insoni şəxsiyyəti ləyoğəti iyən ğıyməti, merdon-jenon həxon bərobərəti bove kay təsdiğ karde, həmçinin həniyən hevuje ozodəti şəraitədə bə sosialə tərəğği nailbe iyən bo jimoni şəraiti çokbeyo koməq karde bə qətm doə be bə nəzə seədə;

Uzvbə devləton de İMT həmkoəti şəraitədə bə insoni həxon iyən əsosiə ozodətiyon bəməl vardero koməqəti karde bəştə ehdə peqəteəti bə nəzə seədə;

İn həxon iyən ozodətiyon tam dərk kardeyo həmonə ehdəpeqətəyon bə vırə rosniye yolə əhəmiyyət kəsb kardeəti bə nəzə seədəy;

İMT Penə Məclis

bəyon kardədə İnsoni Həxon barədə Umumiyyə Bəyonnomə qələy vəzifə tək, açəyən bə vırə rəse qorə bəpe həmmə milləton iyən devləton joğə cəhd bıkən ki, har kəs iyən cəmiyyəti har qılə orqan ın Bəyonnomə ıstə dastədə rəhbər qəte əsosedə maarifvonəti ya de tədrisə roy bə ın həxon iyən ozodətiyon hurmətkarde iyən əvoni təmin kayro dastək be bızno, milli iyən beynəlxalqə səviyyədə de tərəqqipərvərə tədbiron roy həm İMT uzvbə xəlğon, həməni çəvon yuristiksiyə jiyobiə əraziyonədə jiyə xəlğon arədə həmməyəvo iyən effektiv zinə bıbu.

Maddə 1

Həmmə insonon bəştə ləyoğəti iyən həxonro ozod iyən bərobər movardə bedən. Çəvon şuur iyən vicdon hese, əve ki, deyəndı mınasibətədə bənə bivə rəftor kardəninin.

Maddə 2

Har qılə şəxs ıstə irqi, pusti ranqi, cinsi, zıvoni, dini iyən co əğidə, milli ya sosial səvoni, əmlakə, sosialə movqe iyən co vəziyyətiku bəşikrə nıbə ın Bəyonnomədə elon kardə biə həmmə həxon iyən ozodətiyon malik bənine.

Çımiku ziodə, çı həminə şəxsi mənsubbə məmləkəti ya ərazi, çı ərazi mıstəğiləti,

ğəyyuməti jiyobə, ıstənidarənıbə be ya suverenəti har curə şıklədə məhdud beku bəşikrə nıbə, siyasiyə, huğuğiye iyan beynəlxalğə statusiku bə nav omə co-səçınətiyon barde əbini.

Maddə 3

Har şəxsi bo jiye, bo ozodəti iyan şəxsi dastnıjənəti həxiş hese.

Maddə 4

Hiç kəs bənə kolə (nokə) ya şikrə vəziyyətədə oğtə əbini; ğuldorəti iyan ğulə hıriyemon həmməy formondə ğədəğən kardə bedə.

Maddə 5

Hiç kəs bə əzobi, ya ğəddorə, çəy ləyoğəti bə ji vardə ğeyri-insonə mınəsibəton, bə cəzoon məruz nibənine.

Maddə 6

Har qılə şəxs konco bedə bıbu ıstə həxe subyektəti zıneyəti həxiş heste .

Maddə 7

Həmmə insonon ğanuni vədə bərobərin iyan qanuni tərəfiku bərobər şıklədə ıstəni mıdafiə həxjon hestışone. Həmmə insonon ın Bəyonnomə dəcvoniyə har curə co-vıjniyətionku, bə jələvonə co-vıjniyətion har curə cəhdiku bərobər şıklədə mıdafiə həxjon hestışone.

Maddə 8

Har qılə şəxsi Konstitusiyə ya ğanuni bəy doə həxon dəcvoniyə vaxtədə səlohiyətinə milliye məhkəmon tərəfiku ıstə həxon mıdafiə karde həxiş heste.

Maddə 9

Hiç kəs ıstənbəsə bə həbs, bo qəte ya bə kuçovnə məruz mande əzini.

Maddə 10

Har qılə şəxsi çəy həx iyan vəzləfon təyin kardeyo iyan bəyo handə bıə cinoyətə ittihomon əsosi be mıyyəyən kardeyo, bəçəy koy mıstəğılə, bitərəfə məhkəmədə tam bərobərətə əsasədə, de oşkoəti iyan çı ədoləti həmməy tələbon çəş karde şəraitədə diyə kay həxiş heste.

Maddə 11

Cinayət kardeədə ittihombıə har qılə şəxs tovə çəy qıno bəçəy mıdafiəyo həmmə imkonon təminbıə oje məhkəmə ıstintağədə de ğanuniyə ro sıbut be, beqıno hisobbe həxiş heste.

Hiç qılə şəxs de milliye ğanundoəti iyan de beynəlxalğə həxon əsosi bino be vaxt cinoyət hesab nıbə hərəkət iyan behərəkəton qorə cinoyətədə ittihom be əzini. Həmçinin bəy cinoyəti kardə vaxtədə tətbiğ bey zınə cəzoku qonə cəzo tətbiğ bey əzini.

Maddə 12

Hiç qılə şəxs bə şəxsiyə, xeyzonə mıdaxilə, kə-bə ənəqıniyəti, bəyəndi məktub nıvışte nunəkiliyəti, bəştə şərəfi iyən nufuzi ıstənbəsə ğəsdi məruz be əzini. Har kəsi bə joğə mıdaxilə iyən ğəsdi çı ğanuni tərəfikü mıdafiə bey həxiş heste.

Maddə 13

Har qılə şəxsi har qılə məmləkəti hududədə sərbəst hərəkət karde iyən jimonə vırə səçiniyə həxiş heste.

Har kəsi ıstən olkən daxil be şərti har qılə məmləkət tərək karde iyən bəştə olkə oqarde həxiş heste.

Maddə 14

Har qılə şəxsi təqibiku co məmləkətdə boştəno pənohqə nəve, həmçinin çı pənohqəədə istifadə karde həxiş heste.

Çı həxədə həğığətən bə ğeyri-siyasiyə cinayəton ro doədə, ya bə İMT-i məğsədon iyən prinsipəon zidd hərəkətonku bə nav omə təğibon vaxti istifadə karde əbini.

Maddə 15

Har qılə şəxsi vətəndoşəti həxiş heste.

Hiç kəs ıstənbəsə vətəndoşətiku, iyən vətəndoşəti dəqışkarde həxeku məhrum karde əbini.

Maddə 16

Bə perəsemonə sini rəsə merdon iyən jenon irqiyə, milliyə, diniyə əloməton qorə hiç qılə məhdudiyyət nıbəy bə nikah daxilbe iyən kəxıvandbe həx histəşone. Əvon bə nikah daxil beədə, nikahi mıddətədə ya çəy dəcvonə vaxtədə çı eyni həxonku istifadə kardədən.

Nikah bə nikahi daxil bıə har dıqlə tərəf ozodə iyən tam rozi beədə dəbastə bedə.

Xeyzon çı cəmiyyəti təbiə iyən sərqrupə vahide, çəy çı cəmiyyəti iyən devləti tərəfikü mıdafiəbey həxiş heste.

Maddə 17

Har qılə şəxsi həm colinə, həmən de co kəson bə ico mılkiyyət xıvandbey həxiş heste.

Hiç kəsi ıstənbəsə çı mılkiyəto məhrum karde əbini.

Maddə 18

Har qılə şəxsi fikir, vicdon iyən din ozodəti həxiş heste. Bı həxe ıstə dini iyən etiğati dəqış karde ozodəti, bəştə dini iyən bovə kardəyon təhsil, divo kay, dini iyən rituale ayinon icro kay vaxti colinə, ya de cəkəson bə ico, oşko ya fərdi şikilədə etiğad kay daxile.

Maddə 19

Har qılə şəxsi əğıdə iyən əy sərbəst ifadə karde ozodətiş heste; bı həxe be manəə bə əğıdə malikbə iyən informasiyon ya ideyaon devləti sərhədiku bə şıkrə nıbə de dilipiyə vasitəon nəve, ya bə dast varde, pevilo kay ozodəti daxile.

Maddə 20

Har qılə şəxsi bə dinc yığıncağon iyən assosasiyon ozodəti həxiş heste.

Hiç kəsi bə konsə qılə assosiasiya uzvəti məcbur karde əbini.

Maddə 21

Har qılə şəxsi devləti idarə kardeədə ya bilavasitə, ya ozodə şikilədə vijnıyəbiə numayəndon vasitə iştirak kay həxiş heste.

Har qılə şəxsi iştə olkədə devləti idaronədə xıdmət kardeyo bə bərobər imkoni həxiş heste.

Xəlğı iradə çı iqtidarə hakimiyəti əsas bənine; In iradə iştəni de nunəkilə sədodoymonə roy, umumiyə iyən bərobərə vıjoniyyə həxe, ya sədodoymonə ozodəti təmin bıke de co eynimənəynə forməyon dəvoniyyə biə mıtəmadi iyən soxtə nıkardemonə vıjınon nişo doənine.

Maddə 22

Har qılə şəxsi çı cəmiyəti uzv təkı sosialə mıdafiəş bənine iyən de milliyə ya beynəlxəlğə həmkoəti roon, har devləti soxtemoni iyən pesurson dairədə çəy ləyoğəti mıdafiə iyən şəxsiyəti ozodə ovciyo iqtisadiyyə, sosialə iyən mədəniyyə sahonədə həxonış heste.

Maddə 23

Har qılə şəxsi de zəhməti dastko bey, sərbəstə koy vırə seçın karde, ədolətinə iyən çokə ko şəraiti bey, iyən bekoətikü mıdafiə bey həxiş heste.

Har qılə şəxsi hiç qılə co-vijnıyəti nıbiə bo i curə koy i curə zəhməthəx səy həxiş heste.

Har kobıkə şəxsi bəstə koy qorə lozim beədə de co sosialə mıdafiə vasiton təmöm biə, çəy iştəni iyən xeyzoni loyiğinə quzoroni təminbıkə ədalətinə iyən qənoətbəxşə maaş səy həxiş heste.

Har qılə şəxsi həmkaron ittifoğ soxtə iyən iştə sosialə marağon mıdafiə kardeyo bə həmkaron ittifağı uzvbey həxiş heste.

Maddə 24

Har qılə şəxsi istirohət, iyən asudə vaxt, həmçinin koyə ruji bəağılınıştə hudud, iyən maaş doə biə mıtəmadiyyə məzuniyəti həxiş heste.

Maddə 25

Har qılə şəxsi iştəni iyən xeyzoni səhhəti iyən rifahi təmin kardeyo lozimbiə hardemon, takanemon, tibbiyyə xıdmət, iyən lozimi sosialə təminatən daxilbiə jimonə səviyyə iyən bekorəti, noxəşəti, əliləti, vevə mandeəti, pibeyəti, iyən çı şəxsi iştəniku bə şıkrənıbə səbəbonku jimonə vasitəon qın kardeədə bə təminatı həxiş heste.

Moəti iyən hırdənəti bə məxsusiyə geydi iyən koməq səy həxiş heste. Nikohi səkiştədə, ya nikohiku bəkəno movardəbiə hırdənən i curə sosialə mıdafiəku istifadə kardəninin.

Maddə 26

Har qılə şəxsi təhsil səy həxiş heste. Kami ibtidai iyən umumiyyə təhsil bepul bənine. İbtidaiyə təhsil icbari bənine. Har kəsi bo texnikiyə iyən pişə təhsili səyo imkanış bənine. Ali təhsilən de har kəsi ğabiliyyəti bə həmməy i curə dərəcədə miyəssər bənine.

Təhsil - bo insoni şəxsiyyəti tam inkişafıyo iyən bə insoni həxon iyən bə əsasınə ozodətion hurməti zyod kardeyo səbəro kardə bənine. Təhsil xəlğon irqi iyən diniyə qrupon arədə, iyəndi dərəsemon, duruminəti iyən dustəti mehkəm kardeyo iyən İbiə Milləton sulhi oğəte sahədə fəaliyyət nişo doyo koməq kardənine.

Valideynon boştə hırdəsininə əğılön təhsili novi seçin kardeədə sərbəstin.

Maddə 27

Har qılə şəxsi cəmiyyəti mədəniyyə jimonədə iştirək karde, hınəsənəti həzz səy, elmiyə tərəğğiyədə iştirək karde iyən çəy foydəku istifadə karde həxiş heste.

Har qılə şəxsi mıəllif bə elmiyə, ədəbiyyə iyən hınəsənətə əsəron səkiştədə bə məydon beşə maddiyə iyən mənəviyyə mənafeyon noğə doyo həxiş heste.

Maddə 28

Har qılə şəxsi bın Bəyonnomədə əks biə həx iyən ozodətion tam təminbiə sosialə iyən beynəlxəlğə reçini həxiş heste.

Maddə 29

Har qılə şəxsi əncəx çəy ozod iyən tam inkişafış mımkunbiə cəmiyyəti vədə vəzifonış heste.

Iştə həx iyən ozodətion bə əməl vardeədə har qılə şəxs əncəx bə jələvonə məhdudiyəton məruz mande bəzine ki, əvon çı ğanuni tərəfiku çı co kəson həx iyən ozodətion zine iyən bəvon hurmət be təminatıku, iyən demokratikə cəmiyyəti əxlaqiyyə, ictimaiyyə, asayışə iyən umumiyyə rifahə tələbon bə vırə rosne məğsədi təmin kardəyku bə nav bo.

In həx iyən ozodətion bə əməl varde bə İMT məğsəd iyən prinsipön zidd nibənine.

Maddə 30

In Bəyonnomədə hiççi bə konsə qılə devləti, bə şəxson qrupi, iyən bə co-co şəxson Bəyonnomədə elanbiə həx iyən ozodətion məhv kardeyo səbərobıə de har qılə fəaliyyəti dastko be, ya konsə qılə joğə hərəkəti bə əməl varde həx doyo təkinə təfsir karde əbini.